

SENAT ZA KONGRESNO ODGO-DITEV 7. JUNIJA.

Progressivci so se v obeh zbornicah zveznega kongresa z vsa silo protivili nameravani odgoditvi.

LA FOLLETTE BO PROTI LEGISLACIJI RAZEN ONI V KMEČKO ODPOMOČ.

Washington, D. C. — Kongres se razide prihodnjo soboto ob sedmih zvečer, ne da bi sprejel le eno radikalno kmečko odpomnočno zakonodajo.

Senat je v torek popoldne sprejel resolucijo poslanske zbornice za kongresno odgoditev do meseca decembra s 55 proti 36 glasovom.

La Follettevi pristaši so sprejeli ta poraz z rahlim in pomirljivim nasmehom. Nadomestna resolucija wisconsinskega senatorja za kongresno odgoditev do 7. julija je bila poražena z 52 proti 36 glasovom.

Tako se je to vprašanje s političnega stališča razrešilo radikalcem v prilogo, kakaj, sedaj bodo še laže grmeli na severnem in srednjem zapadu proti nazadnjaškim in protikmečkim senatorjem in poslancem v svoji predsedniški kampanji.

Potem pa še nekaj. Poslanska zbornica je porazila McNary-Haugenovo predlogo z 224 proti 154 glasovom.

To je bila zakonska osnova, za katero so se člani kmečkega bloka pogajali z vsemi svojimi silami.

"Dajte nam to, ali pa nič," so rekli pred dvema tednoma. Najbrž bo odgovor: "Ničesar vam ne damo!" In kmečki zagovorniki se bodo vrnili v domače kraje praznih rok za kmeta, čeprav je zatrdil senator Brookhart pred senatom, da bo poizkušal spraviti pod streho Norrisovo predlogo, ki stremi za tem, da bi naj bila ustanovljena stotimilijonska korporacija za nakupovanje in prodajo poljedelskih pridelkov.

Senator Norris sam pa se je izjavil, da ni nobenega upanja za njegovo predlogo.

Poslanska zbornica pa ni samo odklonila McNary-Haugenove (Dalje na 3. strani.)

Marxova vlada v Nemčiji se je vrnila.

Stranka industrialcev se je odločila, da zaenkrat še ostane v stari koaliciji.

Berlin, 4. jun. — Najnovejši karneval politične akrobatike v Nemčiji, ki je trajal mesec dni, je zaenkrat končan. Predsednik Ebert je večeraj odobril Marxovo vlado, ki je ponovno stopila v življenje, ko je Stresemannova ljudska stranka zaključila, da bo še podpirala koalicijsko demokracijo in klerikalev. Ker so socialisti obljubili nevtralnost, bo imela koalicijska v novem parlamentu v najboljšem slučaju 36 glasov večine. Marxova vlada je za ohranitev republike in sprejetje Dawesovega načrta.

Nacionalisti, katerim se niso posvečili manevri, da bi dobili vlado v svoje roke, so zdaj zaenkrat vrnili, da sta dr. Marx in Stresemann "agenta entente" in da Nemei nimajo več besede v lastni hiši.

Dr. Marx bo danes ali jutri predložil parlamentu svoj program.

Včeraj je zbornica sprejela tri komunistične poslance, ki so bili aretirani pred otvoritvijo parlamenta, ni pa sprejela komunistične Urhansa in monarhistične poročnika Kriebela, ki sta obtožena oboroženega gibanja proti vladi.

Ruth Fischer, voditeljica komunistične grupe v zbornici, je večeraj rekla v zbornici med drugim: "Nova zbornica je le krasna zrcala. Pozdravljam ta parlament kapitalističnih marionet. Ha, ha, to je pravi opišni teater! Zelo lep teater, zelo lepa komedija."

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Kongres gre na počitnice prihodnjo soboto.

Admiral Fiske pravi, da Amerika ni najmanj pripravljena na vojno z Japonci.

Henry Fordova ponudba propadla v senatu.

Senator Brookhart zmagal z veliko večino v primarnih volitvah v Iowi.

Strela je udarila v balon in ubila dva opazovalca vremena.

Afera Franksovega umora pred veleporoto.

Inozemstvo.

V Parizu se je raznesla vest, da francoski militaristi snujejo vojaški puč proti radikalcem.

Millerand se umakne, če tako skleneta obe zbornici.

Marxova vlada v Nemčiji se je zaenkrat odobrila na površju.

Vesti o revolти v Rumuniji se vzdržujejo.

Albanski rebeli okupirali Tiranu.

Seipel, avstrijski kabinetni predsednik, se bori s smrtjo.

Protiameriški bojkot in samomorji harakiri se širijo na Japonskem.

Brookhart zmagal z veliko večino.

Des Moines, Iowa. — Zvezni senator Smith W. Brookhart je bil na primarnih republikanskih volitvah renominiran za senatorskega kandidata v Iowi v ponedeljek z večino, ki se suče okoli 30,000 glasov.

Izid primarnih volitev v Iowi od 2.412 volilnih okrajev v državi je dal senatorju Brookhartu v celotni državi 187,252 glasov. Njegov tekmeček Burton E. Sweet pa je dobil le 157,379 glasov. Volilni okraj, iz katerih se ni poročan izid, so po veliki večini na Brookhartovem ozemlju. In zastranega bo njegova večina prejkone še večja, ko bodo seštetali vsi glasovi.

Senator Brookhart si je pridobil večino v šestindesetih od devetindesetih državnih okrajev. Največ glasov so mu dala kmečka okrožja.

V demokratski tekmi je nominiran Dan Steek za senatorskega kandidata, kolikor se da to sklepati iz dosedaj znanih volilnih izidov.

Henry Ford je šel po dilci.

Washington, D. C. — Senatni poljedelski odsek je dal hudo brco Fordu ter odločno odklonil njegov ponudek za prevzete vladnih naprav Musele Shoals, ko je predložil svoje poročilo senatu morda v najpikrejši obliki, v kakršni je še kdaj kak senatski odsek zavrnil ta ali oni ponudek.

Niti najzagrizenjši sovražnik detroitskega magnata bi ne mogel biti pikrejši od tega poročila. Senator Caraway, ki se je pehal in potil za Forda, je priznal tole:

"Ford je izgubil svojo moč v senatu, in prav nobenega upanja ni, da bi senat sprejel njegov ponudek. Glasovali bomo. In to bo pa tudi vse. Po mojem mnenju bo sprejeta Norrisova predloga."

To je odsek potrdil in odobril. V njej je določeno, da naj vlada kontrolira gonilno silo z vladnega zemljišča, dovrši naprave in od dake nekatere oddelke za izdelovanje umetnih gnojil v najem. In če hoče Ford v resnici pomagati kmetom, naj vzame tiste oddelke v najem.

Širša šenska volilna pravica zmaguje v Angliji.

London, 4. jun. — Predloga laboristične vlade, ki daje volilno pravico ženskam z 21. letom, je bila danes sprejeta pri drugem čitanju v zbornici. Pri približno pet milijonov žensk dobi volilno pravico, ko postane predloga zakon. Danes imajo žene volilno pravico, ko so stare 30 let.

ADMIRAL STRAŠI Z JAPONSKO NEVARNOSTJO.

Izvedenci priznavajo, da bi bile Združene države v spopadu radi Filipinov skoro brez vsake moči.

JAPONSKA JE PO ADMIRALOVEM MNENJU PREKINILA DIPLOMATIČNE ZVEZE.

New York, N. Y. — Podadmiral Bradley A. Fiske je v pismu do mornaričnega tajnika Wilbura povedal te-le zanimivosti:

"Ker ni k nesreči našemu ljudstvu znan dejanski položaj naše mornarice, si vam usojam nasvetovati, da mu ga opišete in obrazložite, v kolikor se to tiče sedanjega ameriško-japonskega položaja. Če bi bila našemu narodu znana resnica o mornaričnem položaju, bi se morda malo več brigalo za diplomatske položaje."

"Seve pa ne mislim s tem namigavati, da je vojna sploh možna. Ali vendar pa se da zatrditi, da so nastali med Japonci in Američani skoro nespravljivi odnosi, in da so Japonci takorekoč prekinili diplomatske zveze, ko so poslali svojega veleposlanika na 'počitnice'. Takšno postopanje je v navadi pred vojno, čeprav ni imelo vselej vojne za posledico."

"Čeprav si morda Američanje domisljajo, da je v smislu pomorske pogodbe mornarica Združenih držav jačša in boljše od japonske v razmerju 5:3, je vendar resnica ravno nekaj nasprotnega. Če bi šla Japonska do skrajnosti, se polakomila filipinskega otočja, ter nas tako potegnila v vojno, bi šele dobera uvideli, v kako slabem položaju smo radi pomanjkanja izvežbanega moštva in drugih potrebščin."

Govoršč o svojem službovanju v generalnem mornaričnem štabu je dejal admiral Fiske:

"Vsi smo bili mnenja, da bi Japonska hotela vzeti filipinsko otočje, kadar dozori ljudska mržnja do nas toliko, da si bo japonska vlada svesta narodove podpore. Tedaj smo se vsi strinjali v tem, da bi nam japonska vlada kaj lahko vzela filipinsko otočje. Ali noben oficir pa ni rekel, da bi si mi mogli potem zopet nazaj pridobiti Filipine."

Vsak človek brez razlike v politični veri mi je dejal, da bi morale Združene države poizkusiti svojo srečo ter se izpustiti v Japonsko v boj, če bi se Japonci po lastili filipinskega otočja. K temu bi jih vezala narodna čast in mednarodni ugled, ki ga uživajo po vsem svetu."

Polet okoli sveta.

Samo dva Američana dospela v Šangaj; tretji je zaostal radi pokvarjenega stroja.

Šangaj, Kitajska, 4. jun. — Samo dva ameriška letalca sta priletela iz Kagošime, zadnje japonske postaje, v Šangaj. Letalo L. H. Smitha, voditelja letalev, se je pokvarilo zadnji hip in Smith je moral počakati, da so se izvršili potrebni popravki. Upati je, da pride še danes v Šangaj. Polet iz Kagošime v Šangaj je trajal sedem ur. Ameriški rušilec so spremljali letalec.

Tokio, 4. jun. — Francoski letalec Doisy je dospel sinoči v Taiku, južna Koreja.

Žalne Leninove znamke v Rusiji.

Moskva, 4. jun. — Sovjetska vlada je dala v promet štiri poštno znamke, ki so označene "Leninove žalne znamke". Na njih je Lenina slika, obkrožena z notranjim črnim in zunanji rdečim robom. Znamke bodo v obvezni rabi nekaj časa.

Velika povodenj v Angliji.

London, 4. jun. — Silno deževje v Angliji, posebno na Škotskem, je povzročilo poplave, kakršnih še ni bilo 40 let. Nekaj oseb je utonilo, mnogo glav živine je šlo k nič in gmotna škoda je ogromna.

Priznanje umora nepodpisano.

Chicago, Ill. — Ko se je pričela junjska veleporota v torek pečati s tragedijo Roberta Franksa, je prišlo na dan, da nista Nathan Leopold in Richard A. Loeb podpisala nobenega priznanja.

Podala sta pa prostovoljno izjavo, v kateri sta priznala, da sta umorila štirinajstletnega fantka, vpišče pravdnikovih stenograf, pomožnih državnih pravdnikov in policijskih uradnikov. Fant sta v tistih izjavah priznala, da sta ugrabila in umorila mladega Franksa.

Ali nista pa podpisala nobene izjave, nobenega priznanja, nobene izpovedbe. Niti ju ni nihče opozoril, naj podpisata. Državni pravdnik Crowe je pojasnil, zakaj niso bili stenografični zapiski prepisani in prepiši predloženi Leopoldu in Loebu v podpis.

"Izpovedba nima kot listina nobenega pomena," je rekel državni pravdnik. "Sodnik jo lahko zavrne. Država se mora zanašati na priče, ki so slišale izjave in izpovedbe obeh morilcev."

"Ko se prične sodna obravnava, bom poklical za priče stenografe iz pravdnikove pisarne, priče, ki so pisale Leopoldove in Loebave izjave. Tiste priče bodo pričale, kar sta morilca priznala in izpovedala. Stenografe bodo podprli odvjetniki, policijski uradniki in drugi, ki so bili navzoči, ko sta Leopold in Loeb pravila, kako sta ugrabila in umorila mladega Franksa."

"Na ta način bomo, kakor upam, v stanu spraviti izjave in izpovedbe obeh morilcev pred poroto v slučaju, če bosta morilca izrekli svoje priznanje ter trdila, da nista kriva tega umora."

Eden najboljših in najmožnejših kazenskih odvjetnikov je dejal, da ne bo tako gladko šlo državnemu pravdniku izpod rok, če bosta Leopold in Loeb tajila in zavrgla svoje izjave, ki sta jih izrekli in izpovedala v uradu državnega pravdnika. Kajti treba je pomisliti na to, da ni doslej še nobene priče, ki bi videla Leopolda, Loeba in mladega Franksa skupaj tisti dan. Obtoženece in pravico zavrniti takozvane dejstvene izjave, ki jih morda pokaže v uradu državnega pravdnika.

Če ne mara sodnik ničesar slišati o tistih dejstvenih izjavah, potem tudi stenografi, pravdniki in policijski uradniki ne bodo smeli pričati o njih.

Detektivski načelnik Michael Hughes je uverjen, da bosta Leopold in Loeb storila pokoro za svoj zločin na vasilcah.

Strele ubila dva letalca.

Belleville, Ill. — Zvezni meteorolog dr. C. Leroy Meisinger in poročnik James T. Neely, katerih trupli in ožgan balon so našli blizu Bementa, Ill., v torek, sta žrtvovale življenje za napredek znanosti.

V balon je udarila strela med hudo nevihto. Truplo dr. Meisingerja je bilo v balonovi košari. Pol milje vstran so našli truplo poročnika Neelyja. Žepna ura na njegovem truplu se je ustavila ob enajstih in 15 minut, t. j. sedem ur potem, ko sta moža vzletela v višav.

Ta polet je bil deveti in bi imel biti končni v dolgi vrsti opazovalnih vremenskih voženj v zraku, ki so se bile pričele dne 31. marca letos.

Opazovanja je vodil vremenski urad v Washingtonu. In od njih so pričakovali veliko. Dognati so hoteli, kako bi se dalo zanesljivo napovedovati gibanje podnebni neviht.

Nova Mozartova simfonija najdena.

Lambach, Avstrija, 4. jun. — Nova, doslej še neznana Mozartova simfonija (skladba št. 221, C dur), je bila najdena v tučajanem benediktinskem samostanu. Strokovnjaki pravijo, da spada med dunajske simfonije iz let 1767 in 1768.

FRANCOSKI MILITARISTI PRAVLJAJO PUČ!

Generala Mangin in Gouraud sta ponudila Millerandu armado, če se hoče upreti zahtevam socialistov, da mora odločiti predsedništvo.

MILLERAND JE ODKLONIL PONUDBO.

Paris, 4. jun. — Danes se je je raznesla po Parizu senzacionalna vest, da militaristi pripravljajo oborožen puč proti vladi leveice. Bivši ministrski predsednik Poincare podpira tajno gibanje za puč.

Generala Mangin in Gouraud sta baje ponudila predsedniku Millerandu vojaške čete za strmo glavljenje radikalne vlade in razpust zbornice, ako radikalni in drugi socialisti ne odnehajo od svojih zahtev, da mora Millerand podati ostavko. Millerand je pa odklonil ponudbo in pomiril militariste.

Razume se, da uradni viri odločno zanikajo to vest.

Predsedniška kriza je postala danes še bolj akutna, ko je 122 senatorjev demokratske leveice večeraj sprejelo resolucijo z zahtevom, da mora Millerand resignirati. Senat ima 300 poslancev. To je hud udarec za Milleranda in nacionaliste sploh, kajti senat je pokazal, da v velikem delu simpatizira z radikalnim blokom.

Višek krize pride danes, ko zbornica izvoli predsednika. Kandidat leveice je Poincare, njegov nasprotnik pa odhajajoči minister Maginot. Ker ima leveica večino, bo Poincare (republikanski socialist) izvoljen. Predsednik Millerand mora po običaju takoj pozvati zborniškega predsednika k sebi in ga vprašati za svet, komu naj poveri mandat za sestavitev vlade. Poincare bo na ravno priporočil Herriota. Če se bodo stranke leveice držale sklepa, ki so ga naredile v nedeljo, mora Herriot odkloniti mandat iz rok sedanjega predsednika. Isto storijo tudi ostali voditelji leveice, če bodo povabljeni v Elysee. Nato bo Millerand prisiljen dati mandat kateremukoli voditelju desnice; če ta sprejme in sestavi vlado, bo taka vlada odmah strmoglavljena v zbornici od večinske leveice. To se lahko ponavlja toliko časa, da se Millerandu naveliča komedije in poda resignacijo, na kar pojde parlament v Versailles in izvoli novega predsednika republike iz leveice. Tak je manever, ki ga je začrtala leveica, da se iznebi Milleranda.

Paris, 4. jun. — Predsednik Millerand je danes obvestil svoje prijatelje, da se ne umakne iz svoje službe drugače kakor če senat in nižja zbornica skleneta z večino glasov, da mora predsednik odstopiti. Glasovanje pa mora biti poimensko in na javni seji.

Albanski vstaki vzeli Tiranu.

Belgrad, 4. jun. — Čete nacionalistov, katere vodi Rezed Salari, so večeraj okupirale Tiranu, glavno mesto Albanije. Okrog sto vladnih mož je bilo ubitih. Vstaki zdaj kontrolirajo vse večje postojanke v srednji in severni Albaniji ter oblegajo Skadar in Drač. Italijanska bojna ladja je večeraj priplula pred Drač.

Salari, ki vodi revolte že dva meseca, je takoj po okupaciji Tirane organiziral novo vlado. Vrioni je ministrski predsednik. Vrioni je izjavil, da bo kmalu mir v deželi in nova vlada bo skušala poravnati mejni spor z Jugoslavijo.

Upor portugalskih letalcev.

London, 4. jun. — "Morning Post" je prejela vest iz Lisbone, da so se portugalski vojaški letalci uprli proti vladi in se zakopali v streške jarke na letalskem polju Amadora blizu Lisbone. Letalci so rebelirali radi odstavljenja njihovega poveljnika, malcista Dantas.

COOLIDGE BI RAD WARRENA ZA TOVARIŠA.

New York, N. Y. — Voditelji newyorške delegacije za na narodno republikansko konvencijo so bili obveščeni, da je mož, ki je predsedniku Coolidgeu po volji kot podpredsedniški kandidat, Charles Beecher Warren iz Michigana, sedaj ameriški poslanik v Mehiki.

VREME.

Chicago in okolica: V petek deloma oblačno in toplo. Temperatūra v zadnjih 24 urah najvišja 63, najnižja 51. Sonce laide ob 4.15, zahaj ob 8.31.

Ali je revolta v Rumuniji ali ni?

Poročila vztrajajo, da je Averescu s svojimi kmeti strmo glavlil vlado. Rumunski kralj je odkuril iz Bukarešte.

Dunaj, 4. jun. — Direktna brzojavna zveza z Bukareštom je pretregana, kar znači, da je tam ostra cenzura, toda vesti iz drugih virov se glase, da je general Averescu s svojo kmečko armado strmoglavil rumunsko vlado. Vojaške čete, ki so imele nalog, streljati na kmete, so večinoma prestopile k revolucionarjem. lojalne čete so se pa umaknile. Kralj Ferdinand, princesa Lelana in bivši grški kralj Jurij so zapustili Bukarešt.

Rumunsko poslanštvo na Dunaju ne ve ničesar o revolти. Telefonska poročila iz Budapešte in Belgrada zanikajo vsako uradno vednost o vstaji v Rumuniji.

Japonski bojkot se razširja.

Tokijski trgovci odpovedujejo ameriško blago. — Ameriški odgovor na protest še ni spisan.

Tokio, 4. jun. — Poročevalci z dežele javljajo, da so še štirje Japonci izvršili harakiri (samomor z razparanjem trebuha) v znak protesta proti ameriški izključitveni postavi.

Tokio, Japonska, 4. jun. — Predstavniki vseh časopisov v Tokiju in Osaiki so danes sprejeli resolucijo, ki ostro obsoja izključitev Japoncev v ameriškem priselniškem zakonu. Resolucija grozi, da Japonci ne bodo trajno trpeli takih diskriminacij.

Vedno reč tokijskih prodajalnic je obesilo napis: "Tukaj se ne prodaja ameriško blago". Vlada skuša omejiti bojkotno gibanje, ki se vedno bolj širi.

Sovnistična organizacija "Kokurukui", kar pomeni "Društvo črnega zmaja", je večeraj naznanila, da se dne 6. junija vrši javen spominski obred za neznanim Japoncem, ki je pred nekaj dnevi izvršil samomor harakiri v znak protesta proti ameriški izključitveni postavi.

Minister za notranje zadeve poroča, da vlada pošlje 3000 emigrantov v Brazilijo v prihodnjih šestih mesecih.

Washington, D. C., 4. jun. — Uradno se poroča iz Bela hiše, da ima državni tajnik Hughes na logu sam sestaviti odgovor na japonsko protestno noto. Kakor izgleda, se Hughesu nič ne mudi z odgovorom in morda preteče več dni, predno bo odgovor poslan v Tokio.

Solnce se trga na dvoje?

West Chester, Pa. — Kakor pravi dr. David Todd, ki je štanski profesor Amherstovega zavoda in ki je opazoval solnce v Graystonu, je začelo solnce lesti na dvoje.

Pred kratkim je zapazil profesor Todd veliko skupino peg na vzhodnem robu solnesa. Te pegs so pokrivale okoli stotisoč milj. Sedaj je naznanil, da so se tiste pegs raztegnile v dolgo procesljo in da je razcep opaziti na solnesu samem.

COOLIDGE BI RAD WARRENA ZA TOVARIŠA.

New York, N. Y. — Voditelji newyorške delegacije za na narodno republikansko konvencijo so bili obveščeni, da je mož, ki je predsedniku Coolidgeu po volji kot podpredsedniški kandidat, Charles Beecher Warren iz Michigana, sedaj ameriški poslanik v Mehiki.

VREME.

Chicago in okolica: V petek deloma oblačno in toplo. Temperatūra v zadnjih 24 urah najvišja 63, najnižja 51. Sonce laide ob 4.15, zahaj ob 8.31.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta; \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stih s listom:

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v ohranjenju n. pr. (Maja 31-24) poleg valnega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

POČITNICE ZA KONGRES SO PRED DURMI.

Nekaj važnih zakonskih predlog še čaka na rešitev.

V prihodnjem tednu že prično konvencije političnih strank in skupin, ki bodo po vrsti sledile druga drugi. Kongresniki in senatorji se žele udeležiti teh konvencij, posebno konvencij demokratične in republikanske stranke, h katerim jih tudi največ pripada. To dejstvo je znamenje, da žele kongresniki in senatorji, da se kongresno zasedanje zaključijo.

Ampak pred kongresom so važne predloge, ki čakajo rešitve. Ena takih predlog — predloga za varstvo otrok proti izkoriščanju — je bila v začetku tedna na razpravi in sprejeta. Poleg te predloge so pa še druge nerešene predloge, ki so velike važnosti za železničarje, farmarje in ameriško ljudstvo vobče. Tu je Nary-Haugenova predloga za odpomoč farmarjev. Zastopniki farmarjev, med njimi B. C. Marsh, tajnik Farmarskega sveta, izjavljajo, da je predloga tako slaba, da ne vzdrži javne kritike in da se zaradi tega ne upajo na dnevni red z njo. Prišla je na dnevni red in je bila poražena. Rešiti je treba tudi Howell-Barkleyjevo predlogo, ki ima varovati železniške delavce. Proti predlogi so privatni bizniški interesi. Bila je že na razpravi v kongresni zbornici, toda nadaljna razprava je bila odložena za dva tedna. Victor Berger, socialistični kongresnik, je predlagal, da se nacionalizirajo industrije, ki služijo v mednarodni trgovini. To so železnice, ekspresne transportne družbe, telefonske in brzojavne naprave, kar bi bila še najboljša odpomoč vsem delavcem, ki delajo v industrijah v meddržavni trgovini.

Kongresniki in senatorji, ki zagovarjajo te predloge, pa ne žele, da se zaključijo kongresno zasedanje, ampak njih želja je, da kongres zboruje in reši za ljudstvo važne predloge.

Kongresniki in senatorji, ki želijo zaključitev kongresnega zasedanja, se najbolj boje obstrukcije. Ta strah se je povišal, ker se je vrnil senator La Follette. In zaradi tega nekateri govore, da se kongresno zasedanje konča šele po konvencijah.

Nary-Haugenova predloga je izredno važna ne samo zaradi tega, da prinese farmarjem odpomoč, ampak da se v razpravi pokažejo njene napake in na kakšen način bi koristila mesarskim kraljem, ako postane postava, kot je bila spisana. Ampak obširne razprave ni bilo, predloga je bila hitro pokopana. Odpomoč za farmarje je nujno potrebna. Farmarji, ki so živeli v dobrih razmerah, pripovedujejo, da se zadnja štiri leta ne izplača več delo na kmetiji.

Veliki dnevniki so prav malo omenjali to predlogo. Veliki privatni bizniški interesi so želeli, da se ta predloga ne rešuje na široko. Tako usodo žele veliki privatni bizniški interesi tudi Howell-Barkleyjevi predlogi. Dasi je bilo jasno, da McNary-Haugenova predloga ne bo rešena, so čakali senatorji z drugimi predlogami, da pridejo na dnevni red. Senator Norris iz Nebraske želi, da se ustanovi korporacija za nakupovanje in prodajanje poljedelskih produktov s sto milijoni dolarjev, senator Curtis ima predlogo, v kateri so načrti za združeno pošiljanje produktov na trge.

V letu volitev smo. Nekateri senatorji in kongresniki žele zaradi tega, da nekatere bolj važne predloge sploh ne pridejo na dnevni red in se ne rešijo, ker bi bilo njih stališče zelo otežkočeno, ako bi morali pokazati jasno in odprto, kako sodijo o takih predlogah. Drugi senatorji in kongresniki zopet sodijo, da bo zanje volilni boj veliko lažji, ako pri važnih predlogah vsak senator in kongresnik pokaže, kako je glasoval in razpravljal o njih.

Prav težko je povedati, katera struja bo prodrla in če se kongresno zasedanje zaključijo ali raztegne do časa, ko bodo konvencije končane. Zdaj se je pa pojavilo še tretje vprašanje: Ako se kongresno zasedanje zaključijo zaradi konvencij političnih strank in skupin, ali bo kongres sklican k izrednemu zasedanju, da reši nedokončano delo?

Odločitev, kaj se zgodi, pade še ta teden.

Ljudstvo sedaj veliko bolj pazno sledi delu v kongresu, kot pred leti. To je dobro znamenje, ki kaže, da se med ljudstvom vedno bolj širi zanimanje za politiko in za delo ljudi, katere je ljudstvo pooblastilo, da ga zastopajo v kongresu in delajo v njegovem interesu. Le želeli je, da to zanimanje ostane živo in trajno in da zopet ne ugasne.

SLIKE IZ NASELBIN.

Gollinwood, Ohio. — V nedeljo dne 25. maja 1924 se je vrnilo v Slovenskem narodnem domu na Holmes ave. razvite zastave društva sv. Jožefa in ob tej priliki tudi katoliški šolh Kranjsko slovenske katoliške jednote. Bil sem navzoč pri otvoritvi shoda kakor mnogi drugi, ne iz ljubezni do svetega Jožefa, temveč iz radovednosti in v prepričanju, da slišim napade, kar se je uresničilo. Shod hočem nekoliko opisati.

Pričetek je bil ob pol štirih. Pevsko društvo "Soča" je zapelo tri pesmi, na kar je nastopil gosposod župnik Hribar. Skoro, sem že mislil, da bo shod potekel brez napadov, ker župnik v resnici ni ti z eno besedo ni nikogar napadel. Mislim, da se je spomnil na one čase, ko je šel iz fare.

Za njim je nastopil kot govornik glavni tajnik Kranjsko slovenske katoliške jednote. Prvo je opazil pomen zastave, kar je čisto pravilno, nato je prešel na ustanovitev jednote, ki je najstarejša, kajti ustanovljena je bila že pred 30 leti po zaslugi prečastitega gospoda Sušteršiča in Šavsa, da je strogo katoliška ter da se imajo nji zahvaliti, da je še nekoliko dobrih katolišev ostalo zvestih jednoti. Do tu vse v redu.

"Potem se je ustanovilo več slovenskih jednot in šlo je gladko, dokler se ni ustanovila S. N. P. J. s svobodnomiselnim podlagom. Voščljivostjo in sovražstvom. Od tedaj se je začel boj za obstanek. Prišlo je nekaj rdečkarjev iz kraja, nekaj jih je bilo tu in ti brezverci so začeli ruvati v Chicago proti strogokršćanskim načelom." Govornik pripozna, da ni več napredka, ker je omenil, da je ostalo vsaj nekaj svetih veri in načelom. Zakaj niso ostali vsi? Zakaj se ne množijo, kakor v "brezverci" jednoti? Previdno je zamolčal resnico, zakaj jednota peša ter ne šteje več 50,000 članov ter le 24,000. Saj je vendar najstarejša in po njegovem najbolj demokratična. Pa jo vendar prekaša za deset let mlajša, napredna brezverska jednota.

Kot dober kristjan, za kakorkoli se izdaja, bi moral povedati, da smo v svobodni Ameriki, kjer nismo navezani na cerkev. Gospodje pa naj bodo še tako častiti, nimajo tiste moči, da bi prisilili ljudstvo, da trobi v njih rog. Toši se jim po grmadah in inkviziciji, ali prepozno. Ljudstvo se je spametovalo in ni več vojno polni nikdar polnih blisag. Narod ni brezverski in tudi naprednjaki niso brezverski ter ne socialisti, česar oni ne bodo mogli nikdar dokazati. Narod, naprednjaki in kapitalisti, verujejo ravno v to, kar verujete vi, namreč v dolar, brez katerega ni danes ničesar. Da pa narod ne verjame tega, kar vi učite, ker sami ne verjame, je umivno. Pravite: Ne glejte nas, kaj delamo mi, samo poslušajte nas, kar učimo! To je božja beseda. — Kdo bo verjel takim očitim frazom? Če bi kolikaj verovali, bi ne napadali po časopisu in blatili z lažmi po shodih.

Ne očitajte narodu in tistim naprednjakom v Chicago brezverstva. Napadate s socialisti in komunisti ter rdečkarji vse, kar se ne strinja z vami. Priznati pa morate končno le, da sami delate za neuspeh cerkve. Prečitajte Karla Marksa navodila in našli boste črno na belem, kaj je učil. On pravi: Socializem nikakor ni proti poštenim cerkvi ali socialistem je proti cerkveni politiki. Tiše se torej vas, ki v cerkvi vodite politiko. Samoumevno torej socialistem ni kriv, da vera peša, ampak cerkvena politika. Ako ste v resnici to, kar se štejete, da ste božji namestniki, držite se Kristovih naukov. Opravljajte svojo službo, ki vam je vsakdanji kruh, pošteno. Samo s tem se bavit, pa vera ne bo pešala. Bolj kot boste šušali ljudstvo, toliko prej vam obrne hrbet. O tem se boste prepirali, če se ne niste.

Isti govornik je pripovedoval, da "ena pumpa še deluje, a druga pride v kratkem na vrsto. Kako bo zasmerilo urednik in ta rudečim v Chicago. Gorje vam, naprednjaki, socialisti in brezverci v Chicago! Pumpe so pripravljene! Gorje!"

To je šele začetek. Napovedal vam je neizprosni boj za vero in belo cerkvico. To je šele prvi shod te vrste, kaj še pride! Govornik je obžaloval, zakaj niso prišli že pred 10 leti in "da ne bi ne bili to, kar smo". S. N. P. J. bi ne imela petdeset tisoč članov. — Jas pa pravim, bolj bo-

ste udrihali, več shodov boste imeli, bolj se bodo množile naše vrste. Tako naprej in v desetih letih ne bo duha ne sluha za vami.

Čenjeni čitatelji Prosvete, mislim, da kaj takega še niste slišali ali čitali ne v brezverskih ne naprednih ali socialističnih listih kakor ne na nobenem shodu naprednih jednot in socialističnih organizacij. Tajnik kot govornik je priporočal, da bi nobena dekle več ne govorila s fantom, ki ni pristni član Kranjske slovenske katoliške jednote. Vsako dekle naj bi vprašalo fanta, ako je član. Če ni, naj ga odlovi s pripombo, naj se oglasi, ko bo član. Potem naj šele misli na snubitve in poroko. Takih sredstev se torej poslužujejo. Presneto jim mora že zmanjkovati sape! Povem vam, da se pa niso strinjali vsi s takim govorom. Bilo je godrnjanje med udeleženci, ki so bili nejevoljni. Vsa navzoč, pametno misleč fant ali dekle, ravnotako starši morajo pokazati hrbet. Saj smo v svobodni zemlji, ne na Španskem. Ako nimate boljših sredstev za pridobivanje članov, vprašajte naprednjake. Oni vam jih povejo.

Ne jezite se na S. N. P. J. in socialiste. Oni niso krivi vaše nazadnjaške misli. Zdaj se več ne čudim, da vas imajo socialisti in naprednjaki za nazadnjake. Govornik je na shodu še natrobil toliko, da ni bilo mogoče vsega sneti. Kaj ališnega na shodih še nisem slišal, a koravno sem jih mnogo obiskal. Dekle naj odlovi fanta, ker ni takega prepričanja kot ona.

Omenim naj še govor nekega duhovna, ki se je dvoumno izgovarjal po hrvatsko o blagu in živini. Ne verjamem, da bi smel duhovni gospod to storiti, kar sme fant, če se drži svojih cerkvenih postav. Tako se ne sme javno pokazati na shodu ali na ulici a svojo sopogo. Ali je gospodu to dovoljeno po božji ali cerkveni postavi, še menda sploh ne sme imeti sopogo. Fant se sme sprehajati v javnosti s ljubico in se z njo pogovarjati, ne verjamem, da smejo to gospodje. Že iz tega vzroka bi ne smeli, kar drugim prepovedujejo ljubkovanje. Kako pa to izgleda, da bi oni smeli, drugi ljudje pa ne?

Ni vredno, da bi opisoval še dalje, kaj vse so tvezili na tem shodu. Bilo je mlatenje prazne slame in nazadnje razbit otep. — Eden navzočih na shodu.

S pota. — Zadnjič s pota v Oregonu sem obljubil opisati potovanje do Wyominga. Pot se je bila skozi soteske in predore, preko dolgih pustinj, mimo rek, ki izvirajo v skalnatem gorovju, po zavrtih graph, kjer se vijejo struge brez smeri in cilja meznano dalje; mimo umetnih kanalov z vodo, ki namaka rodovitna polja.

V Idaho, bogati državi na rudo, se to pot nisem dosti mudil. Le nekaj časa sem bil v takozvanem Hot Laku, kjer je jezero z vročo vodo, ki pa je strupena in ni za kopališče. Ako se gre človek kopati v dotično vodo, ga prične lomiti krč in po njem je. Drugače pa so v bližini tega jezera zdravi viri vrelci in udobni hotel s kopališčem.

Po pardnevni vožnji sem prišel do meje Wyominga, kjer se nahaja ob meji Lava Hot Springs, Idaho. Ta zdravilni vroči studeneč so prvi Amerikanci — Indijanci prepustili vladi s pridržkom, da jim daja prosto kopališče, kar tudi dobi. Vlada je napravila primerno hišo čez del izvirka zanje. Mnogo vročih vrelcev sem že pozikual, ali enakega ne kot je ta. Vroči vrelci prinašajo s seboj neko črno blato, ki je zdravilno. Videl sem kopalec, ki so se naribali z blatom ter se sušili na soncu, da so izgledali kot zamorel. Posebno so si drgnile obraze ženske, ki menda dobe s tem tudi lepo kožo. Studeneč je precej dobrodelen za one, ki trpe na kroničnem protinu (revmatizmu).

Mestec okoli studeneč je malo in mlado. Tam ima tudi nek Slovenec trgovino s prenočiščem.

Iz Wyominga naj plšem predvsem o delu. V Diamondvillu delajo vsaki dan, v Cumberlandu in Subletu ter po okolici po tri do štiri dni v tednu. Bolj slabo je okoli Rock Springa, kjer delajo le po par dni v tednu. Delo je namo po premogokopih.

Drugače zlasti Rock Springa dobro napreduje. V mestu zadnje čase gradijo mnoge udobne hiše in banko, v kateri so zainteresirani mnogi Slovenci. Posopaje je večinastropno. Samoumevno, da rojaki poleg lepih domov lastujejo tudi trgovine v mestu. Rojaki

spadajo k raznim društvom, kar vse je bilo že obširno poročano. Slovenci dom službojako kot nekako središče, rabijo ga tudi drugorodci od raznih prilikah. Obiskal sem malo mestce Fossil, okoli katerega je v pečinastih grebenih mnogo živalskih kakor rastlinskih okamenic. Dobil sem tam po rojaku Arkotu iz Diamondvilla več okamenelih rib, ki je vidno, da so živele v vodi pred davnimi pradobami. Tam izkopa vajo tudi predzgodovinske reči in jih razpošiljajo v razne muzeje.

Fossil je le kakih 11 milj od Kemmererja, Wyo., ki je nekako središče premogokopov Cumberlanda, Subleta in drugih. Tam je bila zadnja zimo velika razstrelba, pri katerih je bilo mrtvih nad sto premogarjev. Na 30. maja so imeli veliko parado ob venčanju grobov.

Kolikor se da iz tega posneti, je torej po Wyomingu povsod le bolj slabo radi dela. Kasneje kaj več iz mormonskega Rima v Utahu. — Matija Pogorelec.

Ubijajte muhe!

Muhe prenašajo bolezni.

Sedaj je pravi čas, da se začne uspešna borba proti muham. Muhe ne spadajo v hišo. Roj muh v hiši je znak nesnaglosti in kulturne zaostalosti. Radi svojih običajev je muha najbolj odurna žuželka, s katero človek prihaja v dotiko. Zaraja se v nesnagi in živni in se redi v nesnagi vse nadaljnje dni svojega življenja; zapuška jo le, ko vdira v stanovanja, da okuži človeku njegovo hrano in širi bolezni.

Hišna muha je vztrajen požeruh ali njena paša je precej počasna. Plaši se na površino jedi in na teh izletih utegne nositi s seboj, zlasti na koclinah svojih nog, klice nalezljivih bolezni, jajčeca parazitov in organično nesnago. Ko muha poseti vašo mizo, odlaga to nevarno snov na vašo hrano. Ako taka okužena hrana gre v žolodec, utegne razviti se kaka nevarna bolezen.

Letokrog hišne muhe navadno ni obsežen. Morda redkokaj odletava dalje kot pol milje od svojega vališča in običajno ostane dvesto do tristo metrov okoli kraja, kjer se je zarodila. Raditega, ako se kje nahajajo muhe, je prav gotovo, da se se zarodile v najbližji okolici.

Bolezni radi muh.

Tekom špansko-ameriške vojne je bila pozornost ameriškega naroda prava dramatično obrnjena na nevarnost muhe kot razširitelice legarja. Na stotine vojakov je umrlo za to boleznijo, dasi je je prav lahko preprečiti. Iste razmere, ki so vladale v oni vojni, obstojajo dandanes v tisočih ameriških naselbinah.

Kjer se muhe morejo svobodno gibati med straniščem in jedilno mizo, utegnejo okužiti vsako vrsto hrane. Zlasti mleko je dostikrat predmet takega okuženja in našlo se je večkrat, da so epidemije tifusa in legarja imele svoj pričetek v mlečarnah, ki niso bile preskrbljene s potrebnimi sredstvi za odstranitev odpadkov. Hrana, ki jo kupite v štacuni, prenapolnjeni muh, utegne tudi biti okužena in, ako jo sneste surovo, more direktno povzročiti kako bolezen. Tudi kuhana hrana utegne biti okužena po skuhanju. V tem tiči velika nevarnost za zdravje. Torej vzijte vsaki pažnji, ki jo individualno lahko obračamo na nevarnost okuženja s strani muh, smo vendarle poudarjeni infekcij legarja radi nemarnosti drugih. Radi tega je vničenje muh zadeva, za katero mora skrbeti vsa občina, in je torej stvar občinske higijene.

Druga jako navadna infekcija, ki jo muha prenaša, je poletna driska (diarrhea). Ta bolezen se bolj prijemla otrok, ali tudi odrasli so ji podvrženi. L. 1920 je v Združenih državah umrlo 38,514 otrok pod dvema letoma radi driske in črevesnega vnetja.

Kako naj se iznebimo muh.

Najbolj uspešen način uničenja muh v celih soseskih je organizirati in nadaljevati kampanjo v to svrhu. Le potom skupnega prizadevanja vseh stanovalecev in zdravstvenih oblasti in organizacij je mogoča popolna istrebitve muh. S tem ni rečeno, da je prizadevanja in snaga poedincev podrejene vrednosti, marveč le da bi trebalo smatrati istrebitve muh kot vprašanje, katerega treba lotiti se v njegovi celoti.

Najprej treba vničiti vse zarodilne muhe; brez tega koraka vse

drugo nič ne pomaga. Radi tega mora prevladati v občini najvišji standard čistote; treba preprečiti nakopičevanje odpadkov in smeti in skrbeti za pravilno odpravo smeti. Že mali kupček smeti utegne služiti kot zarodilnišče neštene mušnih ličink (larv); iz tega se razvidi velika važnost največje snage.

Vse hišne smeti se morajo držati v posodah, v katere naj ne pada ni zrak ni voda, opremljenih s tesno zapirajočimi se pokrovi, tako da ni muhe ni druga golaznima pristopa do smeti. Nakopičevanje smeti okoli hiše je odpravno za zaračanje muh in ta javna smetišča utegnejo biti brodošola zarezalščice. Neomrežna hiša in neobvarovno stranišče ven hiše ustvarjata nevarnost, ki je nikada družina ne bi smela pretrpeti. Mreže na oknih seveda ne držijo proč vseh muh, ali petindevideset-od sto izmed njih ne bo v stanu priti noter, in nevarnost bo za toliko manjša. Vsaka soba v hiši bi morala biti omrežena; ako ni mogoče omrežiti vseh sob — pa vsaj kuhinja in obednica naj bo opremljena z mrežami. V slučaju bolezni treba zlasti okvarovati spalnice, kjer bolnik leži, posebno ako gre za kako nalezljivo bolezen. Na kmetih treba paziti na hlev in mlekarno. Muhe ne bi smelo biti v prodajalnicah pekarnah in v drugih prostorih, kjer se hrana pripravlja. Kjerkaj je navada postaviti mreže na okna in vrata, naj služijo mreže ne le proti muham, ali tudi proti komarjem; radi tega treba vprodajalnicah mrežo kico števil 16.

Od snovi, ki so strupene za muhe, morda najbolj primeren je formalin. Naj se pomeša v štiri desetkrat večjo količino vode in pretoči v skledice, ki naj se postavijo vse okoli sobe; istočasno odstranijo naj se vse druge tekočine. Ako muhe tekem nekolik ur nimajo pristopa do drugih tekočin, se bodo napojile na tej rastlini in bodo crkile. Treba varovati se mušnih strupov, zlasti onih, ki so sestavljeni od arsenika. Zastrupitev otrok iz tega vira je prepogosta.

Prilepljivi mušni papir pomaga tudi k uničenju muh, dasi ni prepravilni znak dobrega gospodinstva. Ubijanje muh s batom ne dostuje za odpravo muh. Navadno se pobijanje muh začne v poznejši sezoni, ko je že vse polno muh a more lov na muhe le nezadostno zati njih število. Boljše bi bilo ako se bi to storilo takoj v spomlad, ko je muh, iz katerih se bo rodilo še na milijone drugih, razmeroma še malo. Ako bi ljudje vporabili takoj ob začetku mušne sezone ves oni napor proti muham, ki ga rabijo kasneje, in bi zlasti pazili na takojšnjo uničenje vse nesnagi in smeti tekom vsega leta, vprisanje muh bi bilo že zdavnaj rešeno. — F. L. I. S.

IZ PRIMORJA.

— Na Jurjevo je prišel duhovnik iz Buzeta v Sovinjak in pričel držati pridigo v italijanskem jeziku, katerega pa seveda nihče ne razume. V znak protesta so se vsi vaščani v cerkvi otnili in odšli iz cerkve. Imela se je vršiti procesija, pa dasi Sovinjančani slovijo za pobožne ljudi, je kazalo, da bo moral procesijo obdržavati sam italijanski duhovnik. Pa je raje vse skupaj pustil in šel, odkoder je prišel.

NAZNANILO.

Johnstown, Pa. — Društvo "Triglav", št. 82 v Johnstownu, Pa. pozivlja člane in članice, da se udeležijo mesečne seje, ki se vrši dne 8. junija popoldne. Na dnevnem redu imamo tudi volitve glavnega odbora, kar je prvič v zgodovini jednotnega obstanda.

Zato prosim, da ste vsi navzoči člani in članice. Kdor ni navzoč, nima pravice do volitev. Voliti so upravičeni samo člani in članice, ako se udeležijo seje. Pridite torej brez izgovorov vsi, ako se kaj zanimate, kake osebe pridejo v glavni odbor S. N. P. J. Na svidenje na seji 8. junija. — John Zupan, tajnik.

(Vse naznanilo smo prejeli prepozno za sredino izdajo. — Ured.)

Popravek. — V večernejši izdaji se je pri dopisu iz Chicaga urinila pomota v zadnjem odstavku. Zadnji del prvega stavka v odstavku bi se moral glasil: "... ker socializem ne uničuje individualne prostosti", ne "individualne prostosti". — Ured.

Nasilja fašistov nad našimi volilci.

Od našega posebnega poročevalca.

(Dolge.)

Stari sistemi.

Sv. Vinčenat. Sekcija št. 810.

Ogromnemu številu naših volilcev v tej občini so v občinem uradu nalašč potvrdili imena na volilnih legitimacijah, a nešteti legitimacij sploh dostavili niso. V soboto ponoči so prišli fašisti k našemu reprezentantu Božu Perkoviču ter mu zagrozili, da se drugi dan ne sme prikazati na volišču. Kljub temu pa sta bila oba naša zastopnika drugi dan v volilni komisiji, a so tudi volilci polnočevino pohitili na volišče. Komisija pa je upotrebljevala stari sistem zavlčevanja glasovanja. Čim se je predstavil volilni komisiji kak naš volilec, je skrutinator Benoni izjavil, da dotičnika ne pozna, čeravno so bili tudi taki, s katerimi ima Benoni že nad 40 posla. In tako je delala tudi vsa komisija. Naša reprezentanta sta tedaj izjavila, sklicujoč se na zakon, da onadva dotičnika poznata. Tedaj pa je začel nad nju kričati predsednik komisije dr. Devesevci, da tu ni treba, da prisostvujejo Hrvatje, pa da ju da vreči ven, ako sprejgovorita le še eno besedico. Vse dokazovanje naših reprezentantov je bilo zaman — preko 400 naših volilcev je moralo valed tega ravnanja komisije oditi ne da so glasovali. Okoli 8. ure zvečer pa so začeli prihajati pred volilno komisijo domači Italijani ki so po večkrat za drugima glasovali. Od preko 700 vpisanih volilcev jih je glasovalo samo 300, dočim so fašisti z večkratnim glasovanjem ene in iste osebo na različna imena prišli do 209 glasov.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Stars Farmer-Labor party je legla v grob.

Chicago. — Farmer-Labor party, poročena l. 1920., je prenehala eksistirati. To se lahko sklepa iz dejstva, da je njen tajnik Jay Brown odločil tajništvo in izvrševalni odbor je izjavil te dni, da stranka nima denarja, da bi poslala delegate na konvencijo K. P. P. A. v Clevelandu. Njen glavni ustanovitelj John Fitzpatrick je tudi obrnil hrbet stranki in se vrnil v Gompersov tabor.

Stranka zapušča mnogo otrok, ki pa so zelo poceljeni.

Laboriti v Philadelphiji.

Philadelphia. — Dne 27. maja se je tu ustanovila Farmer-Labor party iz strokovnih in okoliških farmerskih organizacij. Stranka je izvolila delegata, ki pojde na zborovanje v St. Paulu.

Oklahoma je za St. Paul in Cleveland.

Oklahoma City. — Farmarskodelavska stranka v Oklahomi se ni ustrašila La Follettevega rdečega strašila in pošlje delegacijo v St. Paul kakor je bilo že zaključeno. Obenem pošlje delegata v Cleveland na konvencijo Konferenece za progresivno politično akcijo. Delegatje v St. Paulu imajo nalogo sodelovati z nekommunisti.

Krojači v New Yorku glasujejo o Strajku.

New York. — Vodstvo krojaške unije International Ladies' Garment Workers je 3. t. m. odredilo člansko glasovanje o vprašanju stavke. Unija ima v New Yorku okrog 50.000 članov.

POSLOVNA ZBORNICA ZA ODGODITEV.

Washington, D. C. — Čeprav je vladala še velika negotovost glede poljedelske odpomočne postavdaje, je poslovna zbornica vendarle v ponedeljek sklenila, da se naj-kongres odgodi v soboto ob sedmih zvečer. Za tozadevno resolucijo je glasovalo 224, a proti njej pa 137 poslancev.

Ječe na Poljskem so natlačene.

Varšava. — (Fred Press.) — Poljske ječe so polne političnih in narodnostnih jetnikov, to je komunistov in onih, ki se "pregreše" s tem, da spadajo k neki narodnostni manjšini kot so Rusi, Ukrajinci in Nemci. Vsi ti jetniki so pomrčani med navadne zločince in so tako slabo prehranjeni, da mnogi umirajo gladu. Po 30 do 35 jetnikov je stisnjenih v celice, v katerih je navadno se

STRIC UMORJENEGA FRANKA V ZVEZNI JEČI.

Los Angeles, Cal. — Stric umorjenega dečka Roberta Franka iz Chicago je bil obojen na osemnajet mesecev zapora v leavenworthski ječi. Obsojil ga je zvezni sodnik McCormick v ponedeljek.

Stric je znan pod imenom Freddy Greisheimer. Na nekem receptu za narkotične strupe je ponaredil podpis nekega zdravnika. Aretiran je bil pod imenom Fred Ashe. Ali rekel pa je sodniku McCormicku, da je sedaj njegovo pravo in legalno ime Fred Greisheimer. To ime si je prisvojil potem sodnega postopanja pred sedmimi leti. Greisheimer ima ženo, ki biva sedaj v Oaklandu, Cal. Poprej je bil poročen z Liliano Lorraine.

SODNI NAČELNIK TAFT BO LAN.

Washington, D. C. — Sodni načelnik Taft je obvestil svojo pisarno, da se radi bolezi ne more vdeleževati sedaj najvišjega sodišča. Že več dni ni šel z doma radi bolezi v želodcu.

Seja angleško-ruske konference odgodena.

London, 4. jun. — Plenarna seja angleško-ruske konference, ki se je imela vršiti danes, je bila večeraj odgodena na prošnjo Rakovskaja, voditelja ruske delegacije. Za koliko časa je odgodena, ni znano, najbrž pa za toliko časa, da pride v London Maksim Litvinov, podkomisar zunanjih zadev sovjetske vlade, ki je v ponedeljek odpotoval iz Moskve.

Nemogoče stanje ogrskih delavcov.

Budapešta. — (Fed. Press.) — Položaj delavcev na Ogrskem je tako obupen, da se lahko vsak čas primeri generalna stavka. Povprečen tedenski zaslužek delavca je 260.000 kron, dočim najnižji minimum, ki more držati telo in dušo skupaj, znaša 600.000 kron.

SENAT ZA KONGRESNO ODGODITEV 7. JUNIJA.

(Nadaljevanje s prve strani.) predloge, nego je tudi zavrnila v zadnji minuti prizadevanje poslance Jonesa, ki bi rad videl, da bi bila poslanska zbornica sprejela popravično kmečko odpomočno zakonsko osnovo. Njeno učinkovanje bi se naj tikalo samo pšenice, moke, prašičev in prajšjih produktov. Kapital bi naj bil znižan z \$200.000.000 na \$100.000.000, in korporacija bi naj obstojala namesto pet samo dve leti. Predsedniku bi naj bile dane proste roke v razsojanju o kmečki nujnosti. Ta predlog je bil zavrnjen s 131 proti 69 glasovom.

Za izvirno ali prvotno predlogo je glasovalo 100 republikancev, 52 demokratov in dva neodvisneža, proti njej pa 122 demokratov, 101 republikanec in en socialist. Kljub temu pa je izdelal poslanec Longworth predlogo, ki jo bo predložil predsedniku Coolidgeu v odobritev. Zagovorniki tiste osnove upajo, da jo bo odobril. Po njej bi naj bilo določanje een kmečkimi pridelkom poverjeno vojni finančni korporaciji.

Senatni boj glede odgoditve se je bil med tistimi, ki so bili za odgoditev v soboto, t. j. dne 7. junija, in pa med La Follettevi pristajali, ki so se potegovali za odgoditev do 7. julija. Bil se je boj med takozvanimi regularci in progresivci.

Senator Lodge je predložil resolucijo poslanske zbornice ter porzval senatorje, naj se izreko zanj. Ko je bila citana nadomestna resolucija wisconsinskega senatorja, ki je v njej obrazložil program za postavdaje, je senator Norris navreval, naj bi prišla tudi zadeva vladnih naprav Muscle Shoals v tisti program.

Senator Pat Harrison, ki je eden glavnih zagovornikov vladnih naprav v Muscle Shoals, je zahteval, da naj pride v vprašanje prve v La Folletteov program na vrsto. La Follette je pripravljen v to.

Senator Frazier je predlagal, da bi naj bila resolucija popravična v tolike, da bi se kongres razšel do 21. junija. Ta predlog je bil poražen s 53 proti 35 glasovom. O La Follettevi resoluciji ni bilo nobene debate.

Senator La Follette je dejal, da bo odlašal naprej proti vsaki legislaciji, ki ne bi stremila za odpo-

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Racine, Wis. — Po trudapolnem delu sem zopet dobil neprosto voljne počitnice. Torej je prilika, da objavim neki govor senatorja LaFollettea, kar si tudi štejem v dolžnost. Opisati pa moram prej na kratko delavske razmere, ki so na splošno slabe, izvenem v usnjarni in par tovarnah za čevlje, kjer še obratujejo. Druge tovarne zapirajo vrata in odslavlja jo delavce.

V zadnjem dopisu sem obljubil, da bom poročal o uspehih zastopnika "Edinosti" ter kako se mu je mudilo. Ni bilo tako hudo, kot je jokal in tožil v neki poznajši izdaji njegovega lističa. Prejel sem anonimno pismo, v katerem je bil sitni Pavle s svojimi lažmi. Kolikor šk, toliko laži je bilo zapisanih, na kar se mu ni zdelo odgovarjati. Pripomniti moram, da živim na 255 Frank Ave. in ne na Tram stritu, kot je bil narejen naslov.

Z ustanovitvijo novega društva, da bi ga priklopili h katoliški jednoti, ne bo nič, ker je premalo Slovencev in sta tu naseljena komaj dva rojaka, da ju še ni srečala pamet. Vsi drugi so se pričeli počasi prebujati. Petdesetaka torej ne bo in tudi Edinost prihaja na kredit. Kar se pa Pavleta tiče, mu povem, da že sedem let pride vse prav in da zdaj ni čas za priobčevanje neumnosti, ker časi so resni. Treba je resno misliti. Priporočam tudi onim, ki nasprotno mislijo, da bi pričeli dvigati glavo ter se podali na pravo pot.

Naj pridem nazaj do shoda, ki ga je priredil znani senator pred približno par leti v našem mestu. Bila je velikaška udeležba, pred katero so nastopali v resnici pošteni govorniki. Govorili so o korupciji in dajali duška ogorčenju. Senator LaFollette se je bil malo zakašnil. Prišel je mož malo postave, pokonek stoječih las in bistrega uma. Njegov glas je donel približno takole:

"Navzoči možje in žene! Podati vam hočem čisto resnico o stvarih, katere sem doživel v časih svoje službe kot senator države, ki me je poslala v zakonodajo, da jo zastopam po najboljši in odkritostni moči. Če bi bili skupaj dva tedna in bi vam razkladal o doživljajih zadnje čase, brez vsakega odmora, bi vam ne mogel povedati četrtine hudodelstev, ki so se izvršila nad ljudstvom Združenih držav. Tudi ni moj namen, da bi vam natančno razkladal o korupciji in zločinih. Moj namen je, da vas vprašam za ponovno izvolitev na staro mesto, katerega sem bil deležen zadnja leta (Sledi pet minut aplavz.)

Mogoče bi kdo navzočih rad vprašal, zakaj nisem preprečil krivice, ki so se dogajale. Ako sem protestiral proti postavi, s katero se nisem strinjal, so me nekateri faktorji napadali, da sem socialist. Ko sem dokazal, da se krivi stava Združenih držav, so me zopet napadali z boljševoikom. Pogajal sem se za odpravo grafta in korupcije in tedaj so mi grozili z zaporom. Vprašan sem bil, naj rezigniram. Očitali so mi, da sem izdajalec domovine itd. Po državi, katero sem zastopal, so napetili podpisovalci petice, da me odpokličejo. Resnično vam povem, da pride čas, ki ni več daleč, ko bom obračunal, ako bom zopet izvoljen. Imam pameti dovolj, a potrebujem moči in zopet moči. Ako dobim potrebno moč, boste čuli reči, da se boste šušlili. Potrebujete me v senatu, zato je vaša dolžnost, da si izvolite po previdnosti senatorja, ki bo zvesto delal za vas in celo Ameriko.

Ako bi bil nastopal odločnejše kot sem, ne vem, kaj bi se bilo zgodilo z menoj. Toda danes vem, da sem prav obračal in delal. Graftarji in goljufi računajo, da bom poražen ter bodo svobodno ropali. Ako ne bom izvoljen, bo začela deželo največja katastrofa, kar jih je bilo v zgodovini.

Začasa vojne so me večkrat obiskali bankirji, da bi kupil liberty bonde, toda vselej sem jih odbil. Ko je predsednik Wilson razglasil 14 točk, je Jože hotel pokupiti vse liberty bonde. Šel sem od banke do banke in kupoval, ker točke so bile socialistične in strinjal sem se z njimi. Čim je bila vojna končana, sem bil pripravljen razdeliti vse liberty bonde med uboge. Ko je pa propadlo 14 točk, sem jih prodal, izgubil sem na vsakem lepo vsoto, ostali

sem pa dobili nekaj milijard. Zato, da sem bil potegjen kar na vseh straneh.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.
 Izkop. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Cinkar, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 51, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jože Zavortnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkhar, Box 276, Harborton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terzeli, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gortek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambroski, Box 286, Moon, Run, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: John Gortek, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.
Anton Selzer, Box 104, Green, Kans., za jugoslopad.
Max Marc, Box 106, Buhl, Minn., za severozapad.
Milko Zagel, 6483 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 2617 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdržitveni odbor:

Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Jedko Oves, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jan. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6223 St. Clair Av., Cleveland, O.
FOZORI—Korrespondence a gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, so vrli takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote volbe se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prošnje glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zalta, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je agoraj.

Vsi priporoki na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, narodnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

tako, da sem bil potegjen kar na vseh straneh.

To je varok, da sem ostal neverjetni Tomaš in sem čakal, da bom videl, če je senator LaFollette pošten ter bo držal svojo besedo, ali je samo širokoustnež. Kolikor je do danes razvidno, je mož na svojem mestu ter njegova metla dobro pometa. Vse, kar je danes v javnosti, je on obetal, da bo prišlo.

"Poglejmo, kaj se godi po Ameriki," je nadaljeval LaFollette. "Poštena ljudi so zapirali po zaduhlih zaporih; kdor si je upal samo miguiti s prstom proti graftarjem in izraziti pošteno miselnje, se je znašel za omrežjem. Tak krivični sistem moramo odstraniti."

Govornik je pokazal odkritosrčnost. Zato bi Slovencev po širni Ameriki priporočal, če bi prišel na tikel za predsednika, da je vreden podpore. Socialisti v Wisconsinu niso hoteli postaviti kandidata njemu nasproti, ker so se zavedali nevarnosti, čeravno so bili kritizirani od več strani. In prav so storili. "Socializem Deba, to da mi ga potrebujemo že danes. Ne vidim ograde, ki bi zadržala združenje delavstva. Vendar se delavstvo noče združiti, ker se voditelji raznih strank ogrevajo za stolčke. Cerkeve so delavstvu nasprotni, zato ga hočejo držati proč od prave izobrazbe. Cerkeve bi morali opustiti vso politiko na stran in svoje vernike pustiti v delavske fronte.

Poglejmo slovensko časopisje, kako sovraštvo goji med seboj. Drug drugega ujeđa, kar je žalostno zlasti začasa volitev. Prenehati bi morali s sovraštvom in prepri, ako hočemo, da se nam izboljša položaj, in odstraniti bedo, v kateri se nahajamo.

Ni moj namen delati kako reklamo, a apeliram na vse delavstvo, da se pripravi za prihodnje volitve, ker Amerika potrebuje dobro administracijo in je odvisna od ljudstva. Pozdravljam idejo socialistične stranke, ker se približuje enotni fronti. Amerika še ni zreła, da bi izvolila socialistično vlado, zato je treba skupnega dela, da dobimo več postavdajev kot je senator LaFollette. — Joe Radelj.

Seipel, avstrijski ministrski predsednik se bori s smrtjo.

Dunaj, 4. jun. — Ignatz Seipel, ministrski predsednik Avstrije, ki je bil zadnje nedelje nevarno obbolel, visi med življenjem in smrtjo. Včeraj je bil videti nekoliko bolj, toda danes mu je slabe. Zdravniki se ne upajo operirati, ker je preveč slab.

Policijsko poročilo iz Budapešte se glasi, da je Karl Javorek, ki je streljal na Seipela, član tajne anarhistične organizacije, ki je sklenila umrtiti več vladarskih in kabinetnih glav v Evropi, med temi tudi avstrijskega kralja. — Milandina.

angloškega kralja. Ogrski regent Horthy je tudi obojen na smrt. Organizacija ima svoj glavni stan v avstrijskem mestu Lobbenau.

DOLŽNOST DRUŠTVENIH TAJNIKOV

Je, da vsak mesec sproti poročajo upravniki lista "Prosveta" vse spremembe nastale pri društvu: nove pristopile, umrle, črtane in nazaj pristopile in odstople člane, njih imena in naslove, ter vse spremembe naslovov članov, jedno, da se lahko pravilno pošiljatev vredi na list. Istotako se mora sporočiti vse spremembe za Mladinski list. — Upravitelstvo.

KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

Književna matice Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.10 s poštnino vred.

Zajedalo. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenesije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. 8 slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dva knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje.

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

J. Z. List — Los Angeles.

Slike premičnice kot umetnost.

Rok starega Grka "Panta rei" — vse teče, vse se izpreminja, vse se razvija, izpopolnjuje — objema v svoji nedogledni dalekosežnosti brezdomno tudi umetnost. K njenim zdavnaj v obče prizanim petim panogam — glasba, slikarstvo, kiparstvo, leposlovje, dramatika — ji je zadnji četrti pretečenega stoletja prilepil novo brst — premično slikarstvo ali kinematografijo.

Kdo starejši se še ne spominja njenih prvih pojavov, njenih prvih resnejših poskusov pred komaj malo več kot dobrim četrtim stoletjem? In primerjajoč njene tedanje magari tudi najboljše uspehe s današnjimi samo povprečnimi ali celo najslabšejsimi se moramo nehoti čuditi hitri njeni napredki, brzini njenega razvoja iz dobe neznanega destinata v smeri dobe odraslosti.

Po pravici lahko trdimo, da se je vršil razvoj umetnosti same do stviri hitrejši kot pa nje umevanje s strani širšega občinstva. V vsakdanjem življenju se vedno srečujemo danes z ljudmi, ki se drugače morda sicer smatrajo izobraženimi, ki pa te opazujejo ali poslušajo indiferentno, uljudno prikrivajoč s tem svoje preziranje, kadar jim govoriš ali navdušeno razkladaš umetniške ali druge vrline tega ali onega modernega filma. Z namenom, da bo tudi naš občinstvo lažje umevalo to najmlajšo varovanko Apolona — da se mi oprostijo anakronizem! — hočem tu podati nekaj temeljnih pojmov, po katerih danes splošno presojamo njene vrline in uspehe, kakor tudi nje poteškoče, splošne in nedostanke.

Stebri, ki tvorijo temelj sodobne kinematografije in koje moramo imeti vselej pred očmi, kadar koli ocenjujemo vrednost kakršnega filma; so v glavnem štirje, in sicer: a) povest ali scenarij, b) i-

granje, c) vodstvo, d) fotografiranje. Ker združuje navadno vsak od njih v sebi po več podrejenih panog bodisi umetniškega, tehničnega ali znanstvenega značaja, se hočemo radi lažje umevanja baviti z navedenimi točkami obširneje posamič.

A) Povest.

Kinematografsko povest ali scenarij moramo deliti koj od začetka v dve glavni vrsti in sicer a) v izvirno ali originalno ter b) v predelano ali prilagojeno.

V prvo spadajo povesti, kojih snov je bila zamišljena že brez od svojega početka po njenem stvaritelju kot neposredno namenjena proizvajal kinematografskega filma; umevno, da spadajo v drugo vrsto vse one druge povesti, ki so bile prvotno obdelane bodisi v obliki leposlovne povesti ali pa gledališke igre ter kasneje predelane v slike premičnice. Glavni vzrok, da nahajamo na platnu še vedno tako čisto povesti te zadnje vrste, — četudi lahko trdimo brez skrbi, da so izmed štirih najmanj tri na platnu fiasco — je na eni strani brezdomno iskati v relativnem pomanjkanju filmanja vrednih izvirnih proizvodov, na drugi pa v trgovsko-oglaševalni vrednosti širše poznanih leposlovnih del ali gledaliških komedov.

Ustroj vapekne kinematografske povesti zahteva posebnega vezbanja, kojemu šole dandanes vobče žal še ne posvečajo zadostne pažnje. Zato se ni čuditi, da kinematografski studiji dostikrat brezobzirno zavračajo povesti pisateljev, ki so drugače morda priznani in člani na polju leposlovja ali dramatike, ki pa se niso potrudili pridobiti si potrebnega znanja, predno so se odločili spisati kinematografsko povest ali scenarij.

Ena prvih in glavnih težkoč, na koje navadno naletavajo nepodučeni začetniki, je ta, da imajo v kinematografskem scenariju edino in izključeno vrednost le one besede ali stavki oziroma misli, ki se dajo izraziti na platnu z ed-

govarajočim dejanjem. Odstavek: "... Poslednji zlati žarki na zapadnem nebu v brzokonečnosti se potapljajočega jesenskega solca padajo na visoko, inteligentno čelo mladega Ivana, ki stoji kakor zatopljen v drugi svet med temnorjavimi debli, mogočnimi, kot sveča ravnih boj, kojih skrivnostno rahlo šuštenje moti le tupatam iz daljine notranjosti prihajajoči odmev sekire zakasnelega tesarja. Daleč tam nekje za lazom neumoren obdelava grčava, podrita trupla mrkih snežnih velikank. Ivan skoro ne opazi Milke, ki se mu bliža brzih korakov po snovi, od težko okovanih, neokretnih gozdnih premazanih goraki stezi, težko sopeč ter brišoč si pot razbeljen, krasno mladostno lice. Šele rezko odmevajoči jek obrušenega kamna, ki ropotoma zdrkne v tik ob poti zevajoči prepad izpod njene stopalji, ga vzdrami iz globokega sna, da se preseneteno ozre naglo na okoli in zapazivši njo, ji hiti vzhlepn nasproti. — "To bi se morda prav lepo glasilo v pisani povesti ali romanu, a prestavljeno v scenarijski jezik bi se nekako glasilo: "... Ivan stoji zamišljen sredi gozda; Milka se mu naglo približuje po goraki stezi, on jo zapazi, ji hiti nasproti. — "Vse drugo je za filmski scenarij prazno besedičenje ali kvečjem nekaj oris dukevnega razpoloženja ter naravnega ozadja, kojemu bo direktor ob svojem času in brez ozira na več ali manj duhovite in sinuacije scenarista itak sam posvetil potrebno pažnjo.

Bilo bi izven programa tega članka baviti se obširno z vsemi podrobnostmi, ki jih mora združevati v sebi dober scenarij, pač pa se hočem dotakniti vsaj nekaterih važnejših, četudi samo na kratko.

Omenil sem že, da eden prvih pogojev dobrega, porabnega scenarija je misel na odgovarjajoče dejanje, akcijo. Vsako dejanje v filmu pa mora imeti prvi svoj vzrok in drugi svoj namen, iz česar sledi, da mora biti vsa povest že v temelju pravilno, smisel-

selno zasnovana, z drugimi besedami — kakor domi šaljivo — imeti mora — a — svoj začetek ali osnutek, v kateri spoznamo prve vidilne osebe in njihovo domnevno bodočo vlogo, ter drugič — b) nadaljevanje, v kojem se razvijajo in zapletajo na več ali manj nenavadnih, nepričakovanih prvotnih situacijah, kar seveda zahteva nastop novih, pomožnih značajev ali "karakterjev", ter uporabo impozantnih in efektivnih scenerij (settings) in razsvetljave, — c) konec, ki mora biti logičen sklep in naraven zaključek dogodkov, ki so se odigrali pred našimi očmi, v soglasju z značajem, ki so nastopili v njih, in z načeli, za koja so se borili — pravim "borili", četudi nikakor ni potrebno, da bi morala biti ta "borba" vselej le fizična in krvava, to je, z orožjem ali drugimi morilnimi orodjem. — Karakterizacija vodilnih oseb mora biti definitivna in povsem jasna ter dosledna od konca do kraja. Celotna, končna ideja ali "tema" vsake dobre igre mora imeti nekaj vzvišen, globokejši smisel ali nauk, ves boj mora biti za nekaj končni, višji in vodilni vzrok, vsaka dobra igra nas mora nekaj podučiti, nas napeljati na plemenitejša čustva, na boljše sklepe in namene. Da obdrži naše zanimanje in našo pozornost vesokoli, pa je potrebno, da spušča scenarist naša čutila in našo domišljijo kar najmanj mogoče iz vajeti, da tako ohrani v nas neprestano oni "suspens", ono napeto duševno razpoloženje, čes: — "zaboga, kaj pa sedaj?" — In kakor pri gledališki igri že izza starogrških časov, tako se zahteva tudi v filmu ono trojno enotnost (unity) kraja, časa in dejanja, četudi je scenarist — posebno še glede prve — dosti prostejši kakor pa dramatik.

(Dalje prihodnjič.)

Razno.

Skledice za solce. — Perzijci imajo čudne šege. Kadar umrje perzijski ženi mož, tedaj si kupi vdova po verskih predpisih dve skledici, kamor toči solze, ko jo ka po svojem pokojnem možu. Kadar sta skledici polni te dragocene tekočine, tedaj je Perzijanka oproščena nadaljnega žalovanja po možu. Ker pa marsikatera vdova z najboljšo voljo ne more v časih najkrajši dveh skledic solz, si pomagajo Perzijanke čestokrat s papriko, ki se z njo namažejo pod oči. Paprika privabi hitro solze v oči in tako je možno skledici napolniti in zadostiti verskim zahtevam.

Vporaba vazelina in parafina v zdravstvu. — Oba, v naslovu omenjena, destilacijska produkta surovega kamenega olja se vporabljata že davno v zdravstvu, pri mazilih in kot raztopilno sredstvo za najrazličnejše zdravilne snovi. Parafin se uspešno vporablja pri izboljšanju oblike potvorenih nosov. Vbrizga se parafin v takih slučajih pod kožo in ko je strjen, se da nosu zaželeno obliko.

V najnovejšem času se je začelo vporabljeti na Francoskem komprese iz parafina z nizkim tališčem. Take komprese, pri katerih se zmeša parafin z gotovimi smolami, obdrže jako dolgo svojo toploto. Tudi jih vporabljam lahko pri veliki bolj visoki temperaturi do 80 stopinj C. Pri tem, ko ne zdrži koža tako visokih temperatur pri mokrih kompresah, jih pri parafinskih z lahkoto prenaša.

Nadaljna prednost je ta, da obdrži parafin jako dolgo časa toploto. Po deseturni uporabi je temperatura še vedno 45 stopinj do 50 stopinj C.

Vporaba se izvrši na ta način, da namakamo 2—3 tanke plasti pamuka v vročem parafinu, jih položimo na mesto, ki ga hočemo ogrevati, po vrh pa še debelo plast pamuka.

Vaselina se vporablja kot odvajalno sredstvo. Ker učinkuje kot nekaka maža in se ne spaja kemično, pri prehodu skozi prebavni aparat, je njen učinek lažji in brez ožjih neprijetnih pojavov, ki jih imajo druga odvajalna sredstva. Vporablja se pa zelo čisti, tekoči vazelini, ki se mu prida še kako snov za zboljšanje okusa.

Prednost tega sredstva je, da nima tudi pri daljši uporabi nobenih zlih posledic.

Gospodarske razmere v Albaniji.

Albanija s svojimi 900.000 prebivalci je ena izmed redkih držav na svetu, ki ima popolnoma zdrave finančne razmere. Je to pač večinoma posledica primitivnega mišljenja prebivalstva, ki se je vedno branilo, prodajati blago ali delo za kako drugo menjalno sredstvo, kakor kovan denar. Tako je Albanija tudi v onem redkem številu držav, ki imajo do facto zlato valuto, dasiravno to ni v zakonu nikjer določeno. Podlaga albanske zlate valute je napoleondor. Poleg njega pa so v prometu tudi zlati po deset frankov in pa stari avstrijski zlatniki po osem goldinarjev. Seveda pa kroži v Albaniji tudi velika množica srebrnega denarja, predvsem strebrenjaki latinske valutenje unije, pa tudi avstrijski goldinarji in srebrne krone. Toda srebro ni plačilno sredstvo v istem smislu, kakor zlato, kajti s srebrnim denarjem se pravzaprav le kupujejo: srebrni denar sprejme Albanec le za njegovo kovinsko vrednost namesto plačila, ne pa torej v nominalnem znesku. Papirnatega denarja v notranjosti države sploh ne poznajo, oziroma ga ne sprejemajo. Edino v prometu krajih na obali cirkulira nekaj italijanskih bankovcev, vendar tudi ti le v omejenem obsegu. Državne finance temelje isto tako na zlati valuti. Javne blagajne sicer sprejemajo tudi srebrni in papirnat denar, toda letegnejo od njega 5 odstotkov pri papirnatem denarju od njegove zlate protivrednosti. Radi tega otegljajev se vrše skoro brez izjeme vsa izplačila državi v efektivnem zlatu.

Študijska komisija Društva narodov, ki je prepotovala l. 1922 Albanijo, je cenila njene zaloge dragocenih kovine na 100 milijonov zlatih frankov; na posameznika odpade torej približno 115 zlatih frankov. Tu pa niso vštete razne dragocenosti in nakiti itd. Ta znesek je z ozirom na zelo nizko kulturno stopnjo Albancev zelo visok, tembolj, če pomislimo, da v notranjosti države denarja skoroda ne poznajo.

Albanija ima sedaj pasivno trgovsko bilanco, ki povzroča, da odteče iz države letno 6 do 8 milijonov zlatih frankov (v zlatu in srebru). Ta pasivnost je po največji varok skrajno ekstenzivnega obdelovanja zemlje, ki je zopet posledica preverjetno pomanjkljivih prometnih sredstev. Če bo vodila Albanija v bodočnosti pravilno trgovsko politiko, bo mogla doseči v 6 do 10 letih prav znatne viške izvoza in si tako popraviti pasivnost bilance.

Pojedelstvo v Albaniji je, kakor že omenjeno, skrajno ekstenzivno zemlje. Obdelovanje se vrši na najprimitivnejši način s prastarimi plugi, ki zemljo niti ne obrnejo, temveč jo samo nalaho zrahljajo; gnojenja pa Albanci sploh ne poznajo. Ta ekstenzivni način obdelovanja je posledica skoro vsakega pomanjkanja prometa. Celotno omrežje cest meri v Albaniji komaj 500 km; toda tudi te so v najdesolatnejšem stanju. To pomanjkanje komunikacijskih sredstev povzroča absurdnost, da mora n. pr. provinca Argyrokastron uvažati koze iz Skadra in ta olive in olje iz Valone samo preko Italije; torej se ti produkti odpremljajo po morju in zopet po morju nazaj. Ravno radi teh brezupnih prometnih razmer je dovoz pridelkov iz notranjosti države nemogoč, radi česar obdelovalna zemlja na najekstenzivnejše načine, le za svojo lastno potrebo, odnosno niti

toliko. Polovico uvoza, ki ga eno leto na 18 milijonov zlatih frankov, tvori kromu, žito, stroje in je in skladišč.

Razvojne možnosti za albansko poljedelstvo so ogromne in je stvar uvidevne agrarne in prometne politike, da postane Albanija v najkrajšem času izvozno država.

Zelo ugoden teren bi bil v Albaniji tudi za nekatere industrijske panoge, predvsem za mineralno industrijo, za industrijo olja in za mlekarstvo, dalje za lesno, strojno in tobačno industrijo. Poleg tega je, kakor že znano, Albanija zelo bogata na rudninah. Dasiravno v tem ozirom omenjeno znanstveno še ni preiskano, je sedaj ugotovljeno, da se nahaja v mnogih krajih premog, petrolej, zemeljski plin, zemeljska smola, asfalt, železo, gips, žvepel in železo-bakrena ruda. Največ v bližini srbske meje našli tudi zlate žile.

Albanija ima torej vse predpogoje, da postane v gospodarskem ozirom bogata država. Do razvoja pa ji bodo morale pomagati druge države, ker sama bo ostala le dolgo to, kar je danes — kulturno in v gospodarsko na najnižji stopnji se nahajajoča država.

Delavec brez delavskega častisa je kakor vojak brez puške.

NAROČNIKOM IN ROJAKOM

v državi Illinois in Kansas nam, da jih bode obiskala naša zastopnica in članica Christina Omahne, ter želimo, da ji pomagata pri agitaciji za list Prosveta in za Književno Matice, najprej bode obiskala naročnike in rojake v Illinoisu in potem pa še v Kansasu. Se priporoča, da ji greste naroke in pomagata. Za upravnika lista Prosveta — Filip Godina.

Tu je Srečna Žena.

"Živel in arec so mnogo boljše", pravi Mrs. Ruth Majors. — "Vsega sem se učila od Nuga-Tone, ki mi je vse naučil, kot vas druga zdravnica. Poletim se močnejše in moči živeti in arec so mnogo boljše. Sedaj dobro spim. Mrs. Ruth Majors, Santa Cruz, Cal."

Kdaj ste bili bolni? — Nuga-Tone je močnejši, prijeten in učinkovit zdravilo. Poveča moč in krepkosti, daje dober tek, oči živijo, kri in telo. Daj obiljajo spasi, stimulirajo jetra in uravna ledvice in druge na prijeten način. Nuga-Tone je jemanje, da vas zadovolji, ali na denar, gorivo, prehrano, jemanje in na prodaj v vseh lekarnah, ali pa pošljite \$1.00 naravnost na National Laboratory, 1946 S. Wabash Ave., Chicago, Ill. (Ad.)

ZLATA ŽILA OZDRAVLJENA

ALI VAS NE STANE NITI CENTA

Kdorkoli trpi na zlati žili — hroščje hudo dolgo, se lahko hitro ozdravi brez, da nikoli en cent. Samo gubite in jaz vam rečem, da vas zadovolji, ali na denar, gorivo, prehrano, jemanje in na prodaj v vseh lekarnah, ali pa pošljite \$1.00 naravnost na National Laboratory, 1946 S. Wabash Ave., Chicago, Ill. (Ad.)

FARMA NA PRODAJ V FLEMONT COUNTY, COLO.

Proda se 6 akrov obsegaajoča farma, iregirane zemlje "Irrigation Land", vse zasajeno s stisnim drevmi in zelenjavo. Stišna sobna hiša, dobri hlevi itd. Farma je oddaljena le pol milje od mesta Florence in je prve vrste dobra zemlja. Za nadaljnja pjasnila, obrnite se do lastnika: Jack Chesnut, Box 6, Florence, Colo. (Ad.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kmeclj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusi in se prepričajte, da je doma pri nakuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne živilnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite za informacije na:

FRANK OGLAR.
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Pozor rojaki!

Kmalu bode treba kositi mrvo in obdelovati Farne, in gotovo bo vsak Farmer gledal, da si nabavi najboljše poljedelsko orodje. Jaz prodajam najboljše.

KRANJSKE KOSE

katero sem sam izbral in skupili ko sem se mudil v stari domovini. Te kose so narejene iz najboljšega jekla kar se ga more dobiti v Avstriji. Imam veliko zalogo in jih prodajam po sledih cenah:

Kose, (Vulkan)	\$2.75
Motike, (kovane)	\$1.75
Srpe	\$1.00
Sale, (Bergamške)	\$.50
Klepece, (kladivo in ambas)	\$2.00
Rele in Rinde	\$1.50
Rinke za Kose	\$.25

Nadalje prodajam najfinejše Solvanske britve, Avtomatične Revolverje, Svinčnike z žigalom itd.

Vse blago je garantirano.

Z naročilom priložite Draft ali Money Order in pošljite na

MR. CHARLES REBEK.
Oliver, Wisconsin. St. B. Superior.

Križev pot Petra Kupljenika.

Zgodovinska povest. Spisal Pastušklin.

V.

Kapelan je čakal pred luknjo. V zidu je vtrgal travnato bil in je zamišljeno švencil. Trlje, štiri žarki, ki so se bili ukradli skozi zeleno plast leskovega listja, so mu v žarkem plesu migotali pred nogami in streptavali s travice na travico. Poleg zamišljenosti je kazalo vse njegovo kretanje tudi nestrpnost. Dvakrat, trikrat se je sklonil k luknji — nič. Šele ko je peto bil korenito prežvečil in jo izpljunil daleč od sebe, je začel iz jame:

"Gospod kapelan."

Počnil je v travo, pokleknil v profilu in sklonil glavo, tako da mu je desni uhelj izginil v odprtini:

"Govori."

"Peter Kupljenik bi rad vedel, ali ste še njegov prijatelj."

"Se."

"In bi se rad pomenil z vami o važnih rečeh, če ste na času."

"Sem."

"Ker ne more semkaj, želi, da bi jaz posredoval med vama. Pravi, da dobi od vas cekin."

"Dobiš ga."

"Jaz bi ga rad videl."

"Na ga."

Kapelan je segel v žep in iztegnil roko do komolca v luknjo. Od druge strani ji je prišla naproti drobnejša in bolj umazana roka, na sredini sta se srečali in iz kapelanove pesti je zdrnilo v ono malo nekaj svetlega.

"Hvala lepa, gospod kapelan. Peter misli to tako: jaz vam sem nosil njegova vprašanja in vi mu boste po meni odgovarjali."

"Dobro."

Jaka je hodil od okna k luknji in od luknje k oknu in Peter Kupljenik se je razgovarjal s kapelanom.

"Od kdaj imate tukaj arhidijakona?"

"Bil je že pred mano tukaj — kakih sedem let."

"Ali te nič ne nadleguje?"

"V dveh letih sem bil trikrat pri njem."

"In ti ni govoril o novi veri?"

"Seveda. Namignil mi je, zakaj so me premetili."

"Zakaj?"

"Da bom bolj pod nadzorstvom. Tam v tisti kranjski luknji sem se jim zdel presamostojen."

"Pa obhajal še vedno sub utraque?"

"Če kdo želi."

"In te župnik in nadidjakon ne zgrabita?"

"Župnik je prizanesljiv, kakor so vsi, ki jim celibat ne diši."

"Ali je oženjen?"

"Ne; pa je bil. Ženo in otroke mu je Porcia pregnala nekam na Koroško."

"A nadidjakon?"

"Ta ima drugih opravil do vrh glave, nikar da bi hodil gledat kako jaz obhajam. Zaupanja nima pri ljudstvu nobenega."

Kapelan je čakal novega vprašanja. Pa je pridivil Jaka na vso sopo in smuknil skozi luknjo.

"Gospod kapelan, hitro, hitro odidi!"

"Za Boga, kaj pa je!"

"Hitro, hitro!"

Jaka je zagrabil kapelana za roko in ga vlekel za seboj. Drvila sta po rebri nizdol in Jaka je izbral vedno tako pot, ki je bila najbolj obrastla in skrita. Veje, ki jih je odmikal pred seboj in jih tik nato zopet izpušal, so udarjale po obrazu opotekajočega se kapelana, ki se mu je dopetni talar zapletal med korake, se zadelav od štrleča debela in štore. Toda Jaka ni vpošteval takih neprilik. Kakor da je hipoma postal iz otroka mož, je stiskal krčevito kapelanovo roko, da so se njegovi neobvezani nohti zarili v posvečeno in maziljeno meso. Spodaj pri studencu je Jaka obstal in prsi so mu plale kakor meh v kovačnici.

"Govori vendar!" je silil kapelan.

"Ne, ne, preblizu miš sva. Gospod kapelan, tu sem jo zavijva k vam na dom, nikar skozi vas, tam vam povem."

Molče sta stopala proti kaplaniji. Spotoma je potegnil Jaka ponovno mali križec iz žepa in ga motril s skrbnim očesom. Prvikrat se mu je že zazdelo, da steguje izza trnjeve krone Zveličarjeve huda kačica svoje dvokrako želo in toliko, da ga v hipnem strahu ni spustil na tla. Toda ne, nič ni bilo — nikdo ju ni silil.

Ko je kapelan doma zaklenil duri, je rekel Jaka:

"K Petru so prišli gospoda. Ko je pred vrati zasilal stopinje, je imel ravno še toliko časa, da mi je ves preplašen šepnil: "Teci! Drevi prinesi pilo! Grede! Teci! Molči!" Videl sem, da so se vrata odprla, in zbežal; če je mene kdo videl, ne vem."

Tisti večer je Peter zopet slonel ob železni ograji. Iz bližnjega gozda je prihajalo skovikovanje. Iz teme se je izlínčil otroški obraz, bled, s bliskovitimi očmi, in za obrazom cela otroška postava. Desnica je segla za sracejo in vtaknila podolgovato orodje skozi okno, levica je tiščala križec. Iz okna je šepetalo:

"Jaka, jutri zjutraj. In pomni, kaj sem ti rekel o križu."

Bledi obraz je utonil v temi kakor prikazen in kmalu nato je sipljalo v noč kakor črvočina s razjedeno tramo raskavo, enakomerno praskanje. Od časa do časa je vtihnilo kakor črv, ki je privrta skozi in začne drug rov. Nato zopet ista pesem, enakomerna in enolična. Najprej je prihajala čisto od spodaj pri oknu, v desnem kotu. Čez dobre pol ure pa se je zazdelo, da se je skrivnostni pevec prestopil za ped proti levi in čez druge pol ure zopet in tako trikrat, dokler ni prišel čisto v levi kot. Zdaj se je pomaknil za ped nazgor. In zopet je pelo in praskalo. Naenkrat paše lunin žarek tjakaj in kakor bi presekal, kakor bi zmotil skrivnostnega pevca, je pesem mahoma utihnila. A že nekaj minut se je začelo zopet prejšnje evrčanje in v bledem svitu je bilo razločiti nekaj svetlega — drsalo je po klinu železnega omrežja od znotraj proti ven in zopet nazaj. Bledikavi prsti so se svetlikali iz teme in so očividno vodili enakomerno gibanje, ki so bile vrste nanj velike, zelene oči. Zdajpandaj so se prsti ustavili in potipali klin, zelene oči so se ponizale, da so se pokazale na ozadju uplega obraza kakor dvoje svetel strmečih v oblaki noči skozi modro zaplate v sivem nebu. Takrat so se ustne skoro dotaknile klina in odpihnile svetločrnat prah, ki se je bil med praskanjem nabral.

(Dalje prihodnjič.)